

Un 2023 millor del que s'esperava

L'any 2023 va començar amb uns pronòstics poc optimistes i carregats de temors. S'esperava que les principals economies desenvolupades creixerien de manera modesta, i, fins i tot, es va arribar a témer que alguna d'elles, com l'espanyola, registrés puntualment taxes de creixement negatives. Certament, el context global no convidava a l'optimisme. Amb el fort impacte que la guerra a Ucraïna havia tingut sobre els preus de l'energia i de les primeres matèries en general, els presagis no podien ser bons. No es descartava, fins i tot, la possibilitat que alguns països europeus haguessin d'aplicar talls d'electricitat.

Al final, el balanç ha estat clarament més positiu. En termes de creixement, fa un any s'esperava que el PIB de les economies nord-americana i europea avançaria un 0,2% i un -0,1%, respectivament. En canvi, avui dia, amb l'exercici ja gairebé tancat, s'espera que assoleixi el 2,4% i el 0,5%. En el cas de l'economia espanyola, la millora de les perspectives al llarg de l'any també ha estat destacable. El consens d'analistes situa ara el creixement del PIB del 2023 en el 2,3%, quan fa un any no esperava que arribés ni a l'1%.

Una de les claus de la millora ha estat la moderació dels preus de l'energia en general i del gas en particular, en especial al mercat europeu. Fa un any, el mercat de futurs situava el preu del gas TTF, de referència a Europa, en els 150 euros/MWh al final del 2023. En canvi, durant el mes de novembre, ha cotitzat al voltant dels 50 euros/MWh. Els països europeus van reaccionar amb celeritat i van ser capaços de trobar fonts de subministrament alternatives al gas rus amb més facilitat del que s'esperava. De fet, afronten aquest hivern amb les reserves plenes i amb els vaixells de gas natural liquat fent cua per descarregar. La moderació dels preus de l'energia ha facilitat que la inflació s'hagi temperat de forma més ràpida, la qual cosa ha permès que les llars no perdessin tant de poder adquisitiu. Així, el consum de les llars ha resistit millor del que s'esperava als principals països desenvolupats, que han registrat creixements que, en el conjunt del 2023, s'espera que assoleixin el 2,2% als EUA i l'1,4% a Espanya.

En el cas de l'economia espanyola, també destaca el sector exterior, l'evolució del qual ha estat molt millor del que es presumia. Sense cap mena de dubte, l'excel·lent temporada turística ha estat clau. Però també les exportacions de serveis no turístics han sorprès pel seu elevat dinamisme. Així, fa un any, s'esperava que el 2023 el saldo corrent es deterioraria i que amb prou feines seria positiu, ja que el consens d'analistes el situava al voltant dels 3.000 milions d'euros. En canvi, avui el consens d'analistes el situa a la vora dels 32.000 milions d'euros.

Un altre factor que ha propiciat que el xoc energètic hagi estat delimitat ha estat que les principals economies desenvolupades el van poder afrontar sense grans desequilibris macroeconòmics. Això va evitar que es possessin en marxa dinàmiques que haurien amplificat l'impacte i l'haurien fet més sever i persistent, com va succeir, fa poc més d'una dècada, amb la crisi immobiliària i financera. A més a més, la resposta de la política econòmica, tant des del flanc fiscal com des del monetari, ha estat globalment ràpida i eficaç.

Tot plegat ha estat de summa importància perquè l'ocupació mantingués, durant el 2023, una dinàmica positiva i superés amb escreix les perspectives de l'inici de l'any. Davant la perspectiva que l'ensopegada fos temporal, moltes empreses van preferir mantenir els llocs de treball, per evitar haver de tornar a buscar treballadors al cap de poc temps en un mercat laboral ja força tensionat i sobre el qual diverses empreses reporten dificultats per trobar treballadors. Així, la taxa d'atur als EUA i a la zona de l'euro va camí de tancar l'any amb una mitjana de més de mig punt per sota del que s'esperava al final del 2022, en el 3,7% i en el 6,5%, respectivament. En el cas de l'economia espanyola, la sorpresa encara ha estat més gran, i la taxa d'atur, probablement, s'acabarà situant 1 p. p. per sota del nivell esperat, prop del 12%.

De cara al 2024, els pronòstics són menys esperançadors, sobretot perquè es tem que l'augment dels tipus d'interès encara pot afectar l'activitat econòmica. Per als EUA, el consens d'analistes situa la taxa de creixement només lleugerament per damunt de l'1%, mentre que, en el cas de la zona de l'euro, la deixa en un 0,6% i, per a l'economia espanyola, en l'1,3%. Els riscos que envolten l'escenari són nombrosos, però no tots són negatius. Si les pressions inflacionistes consoliden el ràpid descens que han experimentat en els últims mesos i els bancs centrals abaixen els tipus d'interès una mica més ràpidament del que se suposa, és probable que, d'aquí a un any, tornem a fer un altre balanç positiu.

Oriol Aspachs
Desembre 2023